

REDACȚIA

nr. 26, Str. Ferencz-u. Nr. 26.

ABONAMENTUL

periu Anala-Hogaria
 în an ..... 20 cor.
 în an ..... 16 cor.
 în an ..... 5 cor.
 în an ..... 2 cor.
 Adresă Dunărea pe an 4 cor.
 pe Dunărea și strălucire pe an
 40 franci.
 abonamentul se va înainta.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deak Ferencz-u. Nr. 26

INSERȚIUNILE:

în un gh. garnează: prima dată la
 în an; a doua dată în an; a treia
 dată în an de fiecare publicare.

Adresă abonamentului, cât și însoțită
 cu o sumă de bani însoțite în Anul.

Recepția pentru oraș și comitate
 Scrierile adresate nu se primesc.

Anul IX.

NUMĂR de DUMINECĂ

Nr. 33

I. Sa și Asociațiunea noastră.

În toată sărbătorilor dela Sibiu, puse la
 de de Asociația, să mi se îngăduie să mă
 presc asupra unui moment, ce vrednic e
 a fie scos la iveală.

Sărbătorile dela Sibiu adevărat vor avea
 de frunte în istoria neamului nu numai
 în-că au întrunit pe reprezentanții tuturor
 omănilor din cele patru unghiuri, nu nu-
 mai de aceea, fiindcă acolo s'a arătat cu so-
 pteți atât de exacte de sărbătoare starea
 noastră culturală, nu numai, fiindcă ori-ce
 de sămă, cărturar român e acolo, nu
 numai fiindcă totul a fost atât de frumos,
 atât de admirabil, atât de dragut, cum nu-
 mai o Româncuță poate să fie, nu numai
 în-că din aceste sărbători esală istoria și
 rănicia unui neam cu nume și însușiri fru-
 zoase ei și fiindcă, drept semn al vremii
 dre aplause frenetice, neîntrerupte s'a citit
 la scultat o *descepută*: ca-i' pară rău, că
 poate lua parte în persoană la frumo-
 de sărbători.

În drumul lung al politicii noastre sun-
 em la un popas. Situația țării e turbure în
 untru și în loc ca povoiul politicii să ajungă
 în câmpie, ca să se liniștească, să se lini-
 zască, se infurie tot mai tare, fiindcă
 de, ca mai are mult până la binecuvân-
 tul ses.

Suntem, cel puțin măi o cred, la o
 aspăntie. Caci de multă vreme nu s'a vor-
 it atât de mult de ținuta politică la noi, ca
 acum. S'au spus vorbe despre politica vie-
 ză, a venit în discuția tovarășia politică
 în dieta, care la alegerile trecute a ajuns
 la majoritate etc.; nu puține vorbe s'au
 spus despre aspirațiile și năzuințele noastre.

S'a întrebat de atâtea ori: încâtrău
 trebuie să pornim?

Sărbătorile dela Sibiu sunt sărbători cul-
 turale, cari ca atare au strins lumea
 noastră, fiindcă Asociația e o instituțiune
 culturală a tuturor Românilor de dincoace de
 Dunăre.

Dincoace de munti și alte neamuri con-
 tinuătoare au societăți culturale. Maghiarii au
 multe, ear chiar pentru părțile ardeleni
Emke. De am fi frați buni, de ce nu ar fi
 și aceste instituțiuni o telegramă de

de felicitare, or sa adreseze strainilor un hi-
 ne-afii venit?

Bătrîmul monarch a salutat Asociațiunea,
 a salutată prin aceasta neamul Român, care
 era adunat acolo, ear aceasta trebuie să o
 știe ori-ce român.

Asociațiunea a pus în protocoalele sale
 această telegramă și a hotărît să se mulțu-
 miască pentru considerația arătată, drept
 semn de alipire al Românilor către Coroană
 și patrie.

STATUL ȘI CULTURA NOASTRĂ.

Ziarele maghiare afirmă un sfântul
 neadevăr, când vorbind despre sărbătorile din
 Sibiu, le prezintă ca un succes al politicii
 culturale maghiare. Încercăm a nesocoti cu
 totul istoria noastră contemporană, dacă în
 terenul cultural, foile guvernului și ale opo-
 siției ne amintesc de influența binefăcătoare
 a civilizației maghiare. Respingem foarte
 categoric aceste modificări, aceste presump-
 țuni de gazetari incuși și ne propunem a
 le da cuvenitele lămuriri.

Nici-odată Maghiarii, fie ca reprezentanți
 ai unei confesiuni, ca pe timpul lui Rákoczy,
 fierce stat, nu s'au apropiat de noi cu gând
 desinteresat. Când nu voiau să ne câștige
 pentru o confesiune sau alta și să ne în-
 străineze astfel de tradițiile și credințele,
 cari alcătuiau înșaiși ființa noastră națională,
 ei ne cereau direct sacrificarea limbii noas-
 tre, în schimbul unui favor totdeauna pă-
 gubitor.

Acest favor, singurul pe care statul
 ni-l'a oferit, de când poporul nostru a intrat
 în rând cu celelalte națiuni libere, este ad-
 miterea fiilor noștri la școlile publice. Este
 însă o crudă ironie a vorbi aici de o cu-
 cerire culturală. Școlile ungurești de stat
 au de scop suprem creșterea de Unguri și
 nu de cetățeni, învățarea unei singure limbi,
 unei singure istorii și nu limba și istoria
 fiecăreia din naționalitățile, cari constituie sta-
 tul. În acest tel cultura școlilor maghiare,
 așa numita cultură oficială, prin tendințele
 sale înguste, este vrășmașul cel mai pericu-
 los al existenței noastre. De îndată-ce ne-am
 dat seamă de acest fapt am luptat în con-
 tra tuturor legilor, cari țineau să ne incop-
 cizeze mai strâns de școala oficială și de fai-

moasele »binefaceri«, cu cari acum gazetele
 budapestane au curagiul a se lăuda.

Ca cel mai încheșat și mai numărös
 popor după Maghiari avem și noi dreptul
 la școala noastră și la toată libertatea de
 dezvoltare națională. Ca cetățeni, împovărați
 cu aceleași sarcini de susținere a statului,
 avem apoi dreptul la ajutorul lui. Ce face
 însă statul? Dreptul de liberă dezvoltare ni-l
 respectă așa de bine, că an de an lovește
 în școlile noastre confesionale, că intro-
 duce cel mai sever control și impune cele
 mai mari restricțiuni în normele de funcțio-
 nare ale societăților culturale. Cât pentru sprin-
 gin vom căuta zadarnic nu banii statului,
 dar măcar o a zecea parte din ceea-ce ne
 revine în raport cu contribuțiile încassate de
 stat din sudoarea Românilor.

Vol, cei întruniți la Sibiu, întrebați ce
 are statul în acele măndre clădiri, ce-afii văzut
 și în faptele, de cari v'au dat seama numărö-
 soasele comitei: Nimic! Dar, dacă veți în-
 treba, de ce nu s'a făcut mai mult, de ce
 educația elevilor din școlile »Asociației« nu
 este mai națională, de ce Români nu au
 încă un teatru românesc, de ce Români că-
 rturari vorbesc cu un accent atât de nero-
 mănesc, veți afla ușor, că statul e de vină!
 Iată aici raporul între stat și cultura română.
 Fabula despre lupul și mielul e o blândă
 asemănare.

Veți răspunde însă, că expoziția din Si-
 biu este totuș o probă, că în statul ungar
 Români sunt în măsură de a progresa în
 cele economice și culturale.

Să nu vă amăgiți! Expoziția dovedește
 cu totul altceva și anume, că suntem două
 rase foarte învrăjbite, foarte străine una de
 alta. Dacă până acum statul nu ne-a făcut
 mai multă stricăciune, e că am avut țaria
 moștenită din străbuni. Când însă țaria
 meru lovită, va fi pe sfârșite, când caracte-
 rele și forțele conducătoare se vor piper-
 nici și în viața noastră publică va pătrunde
 pe furis spiritul acelor școlile de stat, cari
 ne omoară cu dragostea, cele ce-afii văzut
 astăzi vor rămânea amintiri istorice și în loc
 de progrese vom avea să înregistrăm înfrân-
 geri și căderi.

Astăzi ne mai putem măndri cu o cul-
 tură românească. Astăzi putem răspunde zia-
 relor din Pesta, că e mințit cuvântul lor,
 pentru-că nici literatura noastră, nici puțina
 industrie națională grupată în salele Muzeu-
 lui, nimic din cele văzute și auzite la Sibiu

Janus institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

— s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili —
 este cel mai vechi institut mutual de asigurare pe viață

pentru Austro-Ungaria.

Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabrik Lerchengasse Nr.

17. (Telefon 422.)

Se bazează pe legile mutualității, în puterea cărora acci-
 dentalul capitalului anual trece în favoarea celui asigurat. Premii eftine.

Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani Plătirea în caz de duel
 și sinucidere după 5 ani. — Asigurare gratuită pentru caz de răz-
 bol. — Fără timbru de poliță și taxă de stat. — Plătirea la moment.

Starea de asigurare	111.000.000 cor.
Sumele de asigurare plătite până acum	56.000.000 "
Averea institutului	31.000.000 "

nu poartă o singură notă unguerească și n'au fost nici cătuși de puțin influențate de stat. Dezastrul va fi însă aproape, când statul cu armele sale va reuși a se înfriga în sufletul nostru, așa cum voiește el, iar roadele gândirei noastre vor purta pecetea culturii maghiare, a dușmanei noastre de moarte.

Incercările de maghiarizare ale ministrului Lukács.

Lukács, ministrul cultelor a pornit goană împotriva culturii române: de-abinele vrea să ne maghiarizeze școlile, cum am spus-o și în numerii trecuți.

Comitetele însă nu recunosc pe ministrul internelor, nu ascultă de poruncile lui. De ce ar asculta atunci consistoarele noastre de guvernul parlamentar?

Iată planurile lui Lukács:

Limba maghiară în școlile populare alenaționalităților.

În prima ordonanță privitoare la învățarea limbii maghiare în școlile primare ale naționalităților, ministrul se referă mai întâi la aceea, că, de și art. de lege XVIII dela 1879 e pus în vigoare de un sfert de secol, totuși legea aceasta nu s'a executat în măsură, cum ar pretinde interesele populației nemaghiare a țării (!). Recensământul dela 1900 — spune ministrul Lukács a stabilit adevărul trist, că 40 la sută din populația țării nu vorbește limba statului, și a mai stabilit și aceea, că 83.2 la sută a populației cu limba maternă nemaghiară, nu înțelege și nu vorbește unguerește. Dintre 3343 școli cu limba de predare nemaghiară — care afară de 90 sunt școli confesionale — în 1340 nu s'a predat limba maghiară cu succes. Experiența adevărește, deci, că în cea mai mare parte a școlilor nemaghiare, instrucția din limba maghiară se reduce numai la scrierea și citirea maghiară în mod mecanic. „Starea aceasta de lucruri nu se mai poate tolera. Legea în vigoare trebuie executată”.

În 1902 ministrul Wlassics a dispus printr'un ordin, ca în școlile populare cu un învățător, numărul oarelor pentru învățarea limbii maghiare în vorbire să fie de 9 într'o săptămână, pentru învățarea limbii materne și maghiare în scriere și vorbire să se întrebuițeze 8 oare pe săptămână. Tot pentru aceste obiecte la școlile cu doi învățători să se întrebuițeze 15 sau 13 oare la săptămână; la școlile cu trei învățători 19 oare; la școlile cu patru învățători 25 oare; la școlile cu cinci învățători 24 oare, și, în fine, la școlile cu șase învățători 24 oare pe săptămână. Jumătate din oarele fixate pentru instruirea în scriere și citire în limba maternă și maghiară, negreșit să se întrebuițeze pentru învățarea scrierii și citirii în limba maghiară, de oare-ce numai astfel se poate garanta scopul instrucției, ce-l indică legea.

Datorințele învățătorilor.

„Inspectorii școlari, deci, să pretindă strict dela școlile primare cu limbă de predare nemaghiară, să se conformeze în toată plenitudinea acestui plan de învățământ.

Inspectorii să viziteze cel puțin odată pe an școlile populare nemaghiare, și anume într'un timp, când se poate cunoaște mai bine rezultatul instrucției în limba maghiară. Dacă inspectorul său locuitorul său nu află suficient rezultatul, să stabilească la fața locului cauzele. Dacă aceste cauze s'ar afla în defectele externe (frecventarea neregulată a școlii, popularea prea mare, lipsa de cărți etc.) să ceară dela comisiunea administrativă aplicarea celor mai energice măsuri și să facă raport la minister.

Dacă însă cauza ar fi învățătorul, să procedeze astfel; a) în caz când învățătorul nu posedă limba maghiară așa, încât să o poată preda,

să pornească imediat procedură reglementară contra lui pentru a fi înlăturat din post, sub titlul, că e incapabil. b) Dacă lipsa de rezultat e o urmare a neglijenței învățătorului față cu obligamentul de a preda limba maghiară, atunci celui învățător, fie că primește întregire de salariu dela stat, fie că primește alt ajutor ca cuincuesal, să nu i se contra-semneze chitanța, și de oare-ce un astfel de învățător a „păcătuit în contra aplicării limbii statului stabilită în lege” prin care a săvârșit un delict disciplinar, să se facă raport la ministru pentru a se ordona contra lui cercetare disciplinară.

Dacă ar fi fost ridicat din post unul după altul doi învățători dela vre-o școală comună sau confesională pentru neglijență în predarea limbii maghiare, o astfel de școală se va închide și în locul ei se va înființa școală de stat.

Preparandiile confesionale.

În preparandiile pot fi primiți numai elevi, cari au terminat 4 clase secundare sau civile, după ce vor fi făcut un examen de primire. Inspectorii însă fie cu mare grijă cu ocazia vizitelor lor, că elevii primiți astfel posed în adevăr atâtea cunoștințe din limba maternă, aritmetică, geografie și istorie, câte se predau în cele 4 clase secundare, ori civile. În contrar, să facă raport ministerului.

Inspectorii să viziteze preparandiile nemaghiare cel puțin de două ori într'un an, să fie de față la examenele de încheiere a cursurilor I, II și III și să raporteze ministerului.

Înainte de începerea examenelor, inspectorii să cenzureze lucrările scrise din limba maghiară, ca să-și poată face ideile, întru cât candidații corespond cerințelor maghiare. Lucrarea din limba maghiară nici decât nu poate fi o traducere, ci o temă lucrată liber despre vre-un subiect oarecare din istoria patriei, istoria literaturii maghiare sau din sfera pedagogiei.

Pentru a se putea stabili pregătirea candidatului în vorbirea maghiară, servesc răspunsurile din gramatica limbii maghiare și a istoriei literaturii maghiare. Dacă din acestea studii inspectorul n'ar putea să-și formeze o judecată, el stă în drept a pretinde răspunsuri în limba maghiară și din toate obiectele de învățământ.

Dela candidat se pretinde a dovedi, că știe să predea limba maghiară. De oare-ce o judecată despre aceasta se poate forma numai din practică, e dator fiecare candidat a ține înaintea comisiunii examinătoare o prelegere practică din limba maghiară.

Diploma de învățător se dă totdeauna în text paralel, în limba statului și în limba de predare a institutului.

Conferența dlui V. Diamandi.

— 23 Aug. n.

Un entusiast profesor din Salonic, a ținut azi la 5 oare în sala dela „Unicum” o conferență despre Românii din Macedonia.

S'au adunat la vre-o 200 de înși, între cari am văzut și pe canonicul Bunea să asculte pe dl Diamandi. Cei prezenți erau mai ales străini. Sibiienii au strălucit cu absența lor. Nici un fruntaș, nici unul măcar din comitetul „Asociațiunii”, la care de vre-o două zile bate pe la uși dl Diamandi, cerându-i să-i dea posibilitatea să-și țină conferența, nu s'au prezentat. Dar nu va fi deseară așa. De seară va avea loc concertul „Carmen”, sigur îi vom vedea pe Sibiieni așezându-se la locurile întâi și eschizând pe oaspeții veniți din depărtări.

Cei ce-au venit însă s'asculte pe dl Diamandi, au fost părtași de adevărată elevare sufletească. Un entuziasm colosal a produs înălțarea macedonean. A descris în culori așa de vii, de captivante situația precară a nefericitorilor nostri frați din Macedonia, încât aplauzele nu

mai încetau. Când a terminat vre-o douăzeci tineri universitari, au sărit la tribună, și-au ridicat în triumf, între aplauzele frenetice ale publicului. Toți s'au grăbit apoi să-i strângă mâna.

În liniamente generale dl Diamandi a vorbit despre următoarele:

A arătat cifra Românilor din Turcia după ce a enunțat păreri, mai multor statisticieni și istorici, a spus, că cea mai adevărată cea propusă de baron von der Galz, care se ridică la 100,000. A arătat în trăsuri generale istoricului stabilirii Românilor în peninsula balcanică, trăgând concluzie că Românii de acum sunt urmașii coloniilor aduse de Paul Emiliu de împăratul Aurelian.

A arătat apoi vitejia Arumânilor din timpurile vechi, formarea imperiului româno-bulgar, sacrificiile, ce le-au făcut Românii pentru Grecia, cari azi vor să le răpească limba și vine apoi de dezvoltarea chestiunea redeșteptării naționale arătând, că prima scânteie a pornit din Viena și Budapesta unde Românii macedoneni veniți în contact cu bărbații iluștrii ai Transilvaniei: Maior, Klein, Șincai și alții au recunoscut, că trebuie să înceapă o cultură națională și în Macedonia, fiind ei de origină latină. A arătat cum a apărut prima carte românească a lui Boiogi, și cum au fost afurisite de patriarhul A arătat, că la anul 1815 s'a format la Budapesta prima societate a femeilor române pentru dezvoltarea culturii naționale în fii Românilor macedoneni. Cauza, că curentul a pornit de la Viena și Budapesta este, că în urma distrugerii orașului Moscojuchi cele mai de frunte familii românești au părăsit patria, stabilindu-se în Austria, printre cari putem cita familiile Șaguna, Mocsonyi, Grabovischi, Gojdu, Sina, Dumbră și alții, în casele cărora erau bivezduți toată pătura cultă românească.

Arată apoi formarea primului comitet macedo-român, formarea societății macedo-române de cultură, dirijată azi de distinsul și valorosul Drul Leonte, și apoi cum s'a format primele școli, și suferințele ce le-au îndurate primii apostoli ai românismului și ajunge la paganda grecească, care voiește ca prin pământ și revolver să distrugă întreaga românie, dar nu va isbuti, opunându-se curajul și patriotismul Aromânului, care știe să opue în fața dușmanului porți de oțel!

Termină, între însuflețirea enormă a publicului — cerând concursul moral al întregii suflări românești.

Ce mai necărește Bánffy!

— Criza. —

Parcă partidul liberal s'ar fi sculat din boală. Treisprezece înși au eșit din el din nou, dar au mai rămas peste vr'o sută, cari cu un program schimbat vor intra în luptă la alegerile viitoare. Scopul lor e, ca disidenții, populari, cei noi să se întovărășiască și să zdrobească coaliția.

Presemne pentru așa ceva nu-s. Nici chiar Bánffy nu mai o speră, după-ce a văzut, că nu-s șanse să moșteniască el partidul liberal, fiindcă n'a voit să moară. El ar fi dorit și i-ar fi părut foarte bine să aducă mai mulți oameni sub el, fiindcă acum e numai câprar în politică cu cei câțiva ai săi.

Bánffy a zis, că conferința partidului liberal nu va avea nici o influență asupra mersului politicii.

Adunări populare pentru votul universal se vor ținea: Duminecă 27 l. c. înainte de amiază la oarele 10 jum. Ghioroc (com. Aradului). Frații din comunele Căvin, Covăsinț, Miniș, Păuliș, Soboteli, Căcir, Mândru loc să fie cu toții de față la această adunare.

CANCELRIA ARCHITECTULUI ROMÂN

IOAN NIGA.

Arad, Jozsef főherceg-ut. Nr. 1.
(Lângă banca „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserică în mod artistic, din care cauză o recomandăm îndeeșebii d-lor parochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

Duminecă, în 27 i. e. după amiază la ora 4 în Maria-Rudna. Frații din Lipova, Soimoș, Bălea, Milova, Odvoș, Conop, Cladova să vină să participe la adunarea din Maria-Rudna.

Dr. T. Mihali interviu.

«Deutsches Tagblatt» din Duminecă a publicat următorul interviu avut cu președintele clubului naționalităților, dr. Mihali :

Ce credeți, domnule president, va fi stare coaliția maghiară, în caz, că i-se dă din partea Coroanei limba de comandă maghiară, să-și realizeze grabnic și cu succes scopul urmărit cu pretensiunea aceasta, nume: *maghiarizarea națiunilor nemaghiare* în Ungaria?

Întâiu trebuie să constat, că sunt de neclătinând convingere, că coaliția nu pentru aceea cere limba de comandă maghiară atât de insistent și grăbire, pentru-ca să ne maghiarizeze în mod sigur. Intențiunea și mania de maghiarizare are un rol foarte secundar. Avem doară regiunile de honvezl. În multe din ele majoritatea soldaților, în altele iarăși minoritatea, omează Români, Slovaci, Sârbi, Nemți, Ruși, etc. Și care e rezultatul limbei maghiare de comandă, de serviciu, de instrucție după un serviciu de trei ani? Nici chiar Bulgarii cei tineri și sporadic din țară nu primesc sentimente maghiare prin aceea, că servesc la honvezime; dar' apoi să se maghiarizeze! La celele naționalități mari nemaghiare, aversiunea de tot ce e maghiar, prin urmare și față de honvezime, devine numai mai pronunțată și mai puternică. La țărani români e chiar lucru de batjocură, dacă servește cineva la honvezime, cei „împărătești“, feciorii, cari au servit în armata comună, iau în zeflema vieța întreaga de colegii lor de la honvezime.

Ce scopuri urmărește deci, domnule president, coaliția după părerea dvoastră, la cererea limbei maghiare ca limbă de comandă?

Scopul e evident. Cine dispune de armată, dispune asupra formei constituționale. Limba de comandă maghiară ar fi primul pas pe care-l face, ce duce la realizarea *independenței de stat a Ungariei*. Asupra armatei comandate ungurește dispune peste câțiva ani exclusiv numai majoritatea parlamentară maghiară, din simplul motiv, că în soldați s'ar naște convingerea chiar numai în urma succesului coaliției cu privire la pretensiunile militare, — că supremul șef al armatei e totdeauna eventualul conducător al majorității parlamentare.

În acordarea limbei de comandă maghiară din partea coroanei și în inevitabila independență a Ungariei, care ar urma de aici, s'ar cuprinde oare pericol pentru interesele naționale ale națiunilor nemaghiare în Ungaria?

Fără îndoială!

Sunteți deci, dle president, aderent al dualismului de stat?

Pentru dualismul, care dela tranșă în pace e egal cu dominațiunea eghemoniei feudale maghiare, *nu sunt de loc*. Programul partidului nostru cere „garantata recunoaștere de drept public a poporului român, ca individualitate etnică politică“. Pentru poporul nostru e puțină importanță, dacă realizarea acestui postulat cardinal se poate ajunge în cadrele dualismului, ori ale altei forme de drept de stat a monarhiei. Dacă în cadrele dualismului nu putem vedea garantată existența politică și dezvoltarea liberă a poporului nostru, n'am niciun motiv să luăm poziție în contra dualismului.

În o Ungarie independentă, care sigur, că nu ar putea juca rolul de mare putere, n'ar fi mai ușoară esoperarea acestor drepturi pe seama națiunilor nemaghiare?

Se poate! Dar binevoii a vă închipui, ce lupte interne ar trebui să premeargă! Nu numai Ungaria, ci în urma neliniștelor interne întreaga împărăție ar fi espusă sguduirilor neîntrerupte. Dar' interesele noastre naționale sunt legate de o monarhie tare austro-ungară. Existența noastră o poate garanta numai o superbă mare putere. Și tocmai din acest motiv suntem aderenți convinși ai armatei comune, cu limba germană ca limbă de comandă și limbă a armatei. Pentrucă numai o armată unitară poate garanta dezvoltarea pacinică a naționalității noastre, prin asigurarea, ce și o câștigă imperiul ca mare putere.

Nu cer și Românii în programul lor național limba *română* ca limbă de comandă?

Nu! Noi cerem conservarea statului quo. Armata cu limba ei germană e astăzi singurul teren, singura instituțiune, în cadrele căreia nu suntem espuși sicanelor, cari își au isvorul în intoleranța șovinistă maghiară, ba se respectază și limba noastră maternă. Cu un cuvânt, la armată domnește cea mai desevărsită egalitate națională de drept. Cum s'ar schimba raporturile cu totul alicum la o armată maghiară, cu limba maghiară ca limbă de comandă, serviciu și instrucție! În lista de conduită a ofițerului nu s'ar introduce capacitatea, calificăția, destoinicia, ci „*patriotismul său maghiar*“, calificăția de instructor al limbei maghiare, ear' rîvna sa de renegat va fi considerată ca cea mai înaltă virtute militară. La subofițeri asemenea. La soldații de rând s'ar lua în socotintă numai progresele făcute în limba maghiară. Dar pentru aceea nu va fi maghiarizat nici un fiu de țaran român. Puținele cuvinte maghiare, pe cari le-ar învăța la miliție, le-ar uita în curând. În casuri mai rare, ar aduce cu sine dela miliție ca rezultat al cunoștințelor sale în limba maghiară unele cuvinte neoase ungurești de injurare, pentru ca la ocaziunea dată să le aplice Ungurilor, de cari nu i-va plăcea. Sigur, că dacă își vor ajunge Maghiarii scopul cu maghiarizarea armatei, vom schimba și noi programul în sensul, ca pretensiunile noastre naționale încă să fie validitate în armată. Chiar și bazele democratice ale proprialului nostru și nisuițele de a ajunge la egală îndreptățire națională, ne vor împinge spre aceasta. Ce e drept pentru unul, trebuie să fie just pentru celalalt.

Ce crezi domnule president, în cele din urmă nu se va multămi coaliția numai cu concesiuni părute, cu privire la armată, dar cu adevărate concesiuni, în ce privește administrația și maghiarizarea, căutând să vină la putere și să maghiarizeze instrucția și să casseze autonomia bisericilor nemaghiare?

De tot eschisă nu e o astfel de tactică a coalițiunei. Dar totuși nu-mi vine se cred. Pentru ca să nu uităm, că partidul tare de astăzi al lui Kossuth își multămește întărirea agitației făcute cu popularizarea lozincii: „*Armata națională maghiară*“ și „*Ungarie independentă*“. S'ar face imposibil în fața alegătorilor, dacă ar abandana, fie în mod ori cât de șiret, chestia cu armata națională maghiară. Aceeaș se poate spune și despre celelalte fracțiuni ale coaliției. De altă parte ar rămânea compromisă în fața naționalităților nemaghiare pentru totdeauna, dacă ar bate în retragere. Inchipuieșteți-mă rog, ce înseamnă din punctul de vedere al

coaliției, dacă în cazul, că nu coroana, ci coaliția cedează, Românii, Sârbi, Slovaci, etc. ar putea se spună: Uite, Maghiarii au voit să silească pe împăratul să le dea armată maghiară, dar ei și-au avut forțele numai pe buze, și au căzut învinși! Aceasta ar fi egal cu compromiterea așa numitei „*idei maghiare de stat*“.

Opiniunea publică șovinistă maghiară nu s'ar multămi oare cu „*mâna liberă*“ în privința reformelor interne?

Cred că nu greșesc când afirm, că aceasta „*mâna liberă*“ partidul liberal a avut-o deja dela anul 1867. Aceasta concesiune părută ar aduce pe seama guvernului eșit din coaliție, ori format cu discretul ajutor al ei, imputarea, că nu represintă alta decât partidul liberal, sub un nume nou, încă neobicit. Pentru a mă folosi de un exemplu, — cred că veți înțelege bine intențiunea mea, — s'ar întâmpla în politică același caz, ca atunci, când comerciantul falit, care mai înainte se numea Berger, își schimbă numele cu ajutorul unei coroane în Havassy, și cu acest nume apărând pe piața comercială caută să-și seducă creditorii. Nouă, nemaghiarilor, ne-ar aduce legile create de guvernul format pe baza „*reformelor interne*“ multe șicane supărătoase, dar stricăciune serioasă nu ne pote face. Pacea durabilă însă sigur, că nu va fi ajunsă pe calea aceasta, pentrucă partidul independist în scurt timp s'ar încorda de nou pentru a vedea realizate postulatele sale.

După părerea dvoastră pe care cale s'ar putea rezolva criza în mod definitiv domnule president?

O formațiune nouă, care amenință întregul organism cu infectare și nimicire, poate fi vindecată numai prin o operațiune radicală. După părerea mea țării noastre i-se poate ajuta decât numai prin crearea de noue forme din drept public, asigurându-se pacea durabilă și neclătinată. Ideea lansată din partea actualului ministru de interne, domnul Kristóffy, cu privire la introducerea votului universal, e fericită și promițătoare de rezultat. Poporul nostru fără deosebire de naționalitate, e însetat formal din reforme economice. Un parlament, compus de reprezentanți adevărați ai poporului, iar nu ca acum, aproape exclusiv din reprezentanți ai intereselor feudale de clasă și de rasă, n'ar avea sigur timp să taie în patru chestii de drept public, și să jertfească interesele vitale ale poporului pentru nisuițe specifice maghiare și idei de grandomanie, periclitând astfel existența monarhiei.

E posibil, ca între împrejurările de astăzi să se facă pe cale legală reforma electorală și parlamentară?

La noi e obicinuită lumea, ca legea să fie interpretată conform trebuințelor celui mai tare. De aceea, spunând adevărul, nu prea înțeleg, ce înțelegeți sub „*calea legală*“. Fapt e, că în contra votului universal n'ar putea lua poziție nici un partid fără să asmuțe poporul asupra sa.

E adevărat, domnule president, că între nemaghiari există o dispoziție amicală coaliției, și că nime nu e aplicat a sta în ajutor coroanei în lupta cu coaliția?

O dispoziție amicală coaliției *nu există* între conaționalii mei de loc. Din contră, fie care dintre noi, care numai cât de cât are la loc judecata, e în clar cu situația. Cooperarea noastră la descurcare până astăzi *nu a cerut-o nici una dintră părți*. Din acest motiv observăm noi cea mai stricată neutralitate. Cu atât mai vârtos, că nu e interesul cauzei noastre naționale să îngreunăm și mai mult situațiunea pentru coroană și să îngreunăm eventual situațiunea poporului nostru. Așteptăm vremea mai bună.

Serbările dela Sibiu.

Societatea de teatru.

Sibiu, 22 August.

Sediata s'a deschis la ora 11.

S'a celit procesul verbal al sedintei de ieri, care se verifică.

Secretarul, Dr. Iosif *Blaga*, da citire raportului comitetului pe anul trecut:

Onorată adunare generală!

Avem bucuria a ne prezenta înaintea Dumneavoastră spre a ne da samă de activitatea desfășurată în anul 1904/5 la o ocaziune extraordinară de festivă, la această adunare generală, care face parte din șirul sărbătorilor date de Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului Român din incidentul deschiderii și inaugurării primului nostru muzeu etnografic și cultural.

Serbătorirea acestui moment cultural românesc de așa mare importanță merită a atinge inima fiecărui Român, ne înalță și inimile noastre într'un mod intensiv. Aici știință și știință, cu prin aceasta se proamărește și munca și rezultatul activității unei societăți surori.

Dar pe lângă aceasta comitetul societății pentru fond de teatru Român mai are și alt titlu de bucurie; este de o parte succesul strălucit al adunării generale din Brad și de altă parte conștiința, că la înzestrarea monumentului cultural din fața noastră, a contribuit și societatea în cadrul dorinței ei.

Scena ridicată în această sală pe cheltuiala societății noastre este un titlu de mândrie și satisfacție sultatească pentru toți aceia, care se numără în șirul membrilor societății pentru fond de teatru român.

Succesul adunării generale dela Brad, în privința înscrierii de membri noi, fondatori, pe viață, ordinari și ajutători, este nelăsat în viața societății de până acum. S'au fost înscriși 11 membri fondatori, 21 pe viață, 51 ordinari și 127 ajutători. Succesul acesta frumos mărturisește de o parte despre inima largă a Zărandanilor pentru interesele culturale ale neamului nostru, dar de altă parte ei face dovadă luptei energice, ce se poartă din partea poporului nostru pentru afirmarea noastră culturală-națională, precum și a faptului, că scopul urmărit de societatea pentru fond de teatru român este apreciat de frații Zărandani la măsura necesară.

Și această manifestație poate servi, mai ales din incidentul momentului ce serbătorim, de pildă

și îndemna pentru toate celelalte tinuturi locuite de Români.

Revenind la chestiunile, cu cari s'a ocupat comitetul în decursul anului 1904/5, dela adunarea generală din Brad încoace, avem onoare a comunica următoarele:

Comitetul realez și întregit la adunarea generală din Brad a luat îndată în primire averea societății și a continuat a îndeplini agendele recomandate de viața și propășirea societății. Special nou alesul casier dl. N. Vecerdea a primit în administrare, pe lângă formele obicinuite, cassa și averea societății. Atât cu această ocaziune, cât și în repeșite rânduri comitetul a scontrat cassa și a constatat, că toată averea societății este în lință. Avera este de altcum și acum în deposit la filiala „Albina” în Brașov, care ne-o păstrează în mod gratuit. Date speciale despre averea societății și despre mișcarea casselor în decursul anului 1904/5 se pot vedea din rapoartele și socotelile casierului. Avera societății cu sfârșitul lunii Iunie 1905 este de 365078,73.

Comitetul a ținut în decursul anului 10 ședințe, în cari a rezolvat problemele curente și a inițiat pe cele necesare într'propășirea scopului societății. Înainte de toate comitetul a căutat a îndeplini însărcinările date dela ultima adunare generală. A și îndeplinit toate conclusele, conform cu dorințele exprimate, afară de concludusul, prin care se cere compunerea unui regulament, în care să se normeze raportul și datorințele, ce au unii către alții comitetul și bursierii societății. Comitetul ocupându-se de chestiunea aceasta — i-s'a prezentat chiar și un proiect de regulament — a constatat, că aproape tot ce se cere a fi normat în doritul regulament, se cuprinde clar și în detaliu în „planul de acțiune al Societății, la capitlul I. §§. 1-7 și II §§. 1-9. Dar două dispozițiuni mai sunt a se adauge: 1. despre obligamentul, în virtutea căruia comitetul să angajeze pe bursierii absolvenți în serviciul societății și 2. despre stabilirea unui minim de salar anual pentru bursierii angajați.

Din cauza aceasta comitetul a aflat de bine a întregi numai dispozițiile cuprinse în cei doi capitli sus amintiți al „planului de acțiune” cu următoarea hotărâre:

1. „Societatea pentru fond de teatru român angajează pe bursierii absolvenți ai societății, în serviciul său, pentru scopuri teatrale, dacă aceștia corăspund într' toate așteptărilor”.

2. „Retribuțiunea bursierilor angajați în serviciul societății nu poate fi mai mică ca bursa avută și se va stabili din caz în caz.

Comitetul s'a ocupat și de chestiunea trimisă de adunarea generală din anul trecut: „să

se studieze: dacă este cu putință, cu scop să-și achiziționeze un fonograf, pentru scopuri științifice, ca să se adune și fixeze melodiile populare și în acest scop a însărcinat pe dl. Augustin B. student la academia regească de muzică Berlin, care se adresează cu o rugare călătorimiet pentru un ajutor, — să studieze sistemul fonografic și modul de lucrare cu ele. Dlul B. Bena, în baza cererii sale motivate, precum în vederea necesității de a avea o putere primită pentru a lucra cu fonograful. Comitetul votat un ajutor extraordinar de 600 cor. pe anul 1904/5. Dl Bena în urma aceasta s'a și prezentat mai întâiu la Viena la ministrul de fiziologie unde în baza unui certificat liberat de comitetul a unei recomandări a dlui Iosif Popovici directorul institutului dl Dr. Hauzer, a făcut studii și încercări. Studiile în direcția aceasta și le-a continuat apoi în Berlin. În Berlin ni-e și prezentat un raport clar, recomandându-ne a face întrebuințare de acest mijloc tehnice moderne, în folosul muzicii populare.

Fiindcă într'aceea venise însă și dl Dr. Popovici cu planul de a întemeia un laborator în scopul de a studia, tot cu ajutorul fonografului dialectele limbii românești, și comitetul, cându-ne, că la laboratorul său intenționează o „secțiune fonografică” pentru fixarea limbii cântecelor rostite și cântate, ca să se prindă dența accentului, farmecul melodiilor și secretul tonului — comitetul nu a mai urmărit de ținnea, lăsând a se constata mai întâiu, dacă scopul măret urmărit de dl Dr. Ios. Popovici e realizabil ori nu, în care caz, se înțelege, că ținnea, ce ne preocupă, se poate ușor desluși.

În ce privește chestiunea premiului de 500 cor. pentru cea mai bună piesă teatrală din anul trecut, chestiunea rămasă nereșoluită din anul trecut, comunicăm, că în baza opiniilor comisiunii cenzurătoare, Comitetul putut premia nici o lucrare din cele ce s'au prezentat la concurs: dar s'au declarat de vrednice de mențiune onorabilă piesele: „Pia Viteazul”, trag în 4 acte și „Ireparabil” trag în 5 acte.

Cu termiul de 1 Octobru n. a. e. sunt acordate două premii de acordat, unul de 500 și altul de 300 cor. — plus tipărirea pieselor primiale pe spesele societății, — pentru lucrări originale cu subiectul luat din viața românească.

Se știe, că s'a inițiat de comitet compunerea unui conspect pentru piesele teatrale tipărite noi, cari pot fi recomandate trupelor de dileta spre reprezentare. Pieseile, cari s'au putut procura până acum, din diferite părți, și cari constituiesc biblioteca societății, s'au împărțit cu formă cu hotărârea adunării generale din anul

DELA BĂI.

Tatra-Lomnitz, 18 VIII 1905.

Îubite frate!

Conform promisiunii din 4 i. e. vin a-ți scrie despre impresiile și experiențele câștigate în turneul făcut prin Tatra Lomnitz, Tatra, Dobșina și Csorbató.

Dela stațiunea Poprad-Felra — linia Kassa — Oderberg — se poate face turneul Tatra-Lomnitz, Tatra nouă, Tatra veche, Tatra de jos și Csorbató. Și anume dela Poprad — înălțime de 675 m. — duce un tren la Tatra-Lomnitz tot urcând la înălțime de 835 m. de aici apoi pe coasta munților Tatrei duce un drum bine îngrijit cu însemnate sușuri și scoborâșuri spre Tatrafüred (Schmeks) 1018 m., spre Szólak (Westerheim) 1001 m., Belora 1179. și Csorbató 1351 m. cale de 25 klm. cu trăsura. Dela lacul Csorba până la stațiunea Csorba duce respective scoboară un tren special 453 m. situată fiind stațiunea Csorba la înălțime de 898 m.

Pe coasta Tatrei sunt afară de cele susnumite o mulțime de băi, se poate zice în totalitatea lor — stațiuni climaterice. Sunt între ele și ieftine, dar în partea cea mai mare sunt băi de lux cu întreținere foarte scumpă și costisitoare, însă cu un confort superlativ. Aici sunt o mulțime de vile private, clădite cu mult gust estetic și după cerințele tehnice moderne.

Sunt, cari își pot permite acest lux și aceștia sunt ovrei — în mare parte, ear o parte mai mică sunt boeri — unguri, cari pregătesc trecerea domnilor lor în mâni ovreești, cel puțin

asa se dă cu sozoala pe aici și așa șoptesc ovreii confident între dâșii.

Piscul cel mai înalt al Tatrei, așa numit Francisc-Iosif — e de 2634 m. O înălțime, unde vegetația a încetat, ear clima e așa de stămpărată, încât sunt printre stânci o mulțime de câmpuri cu ghiață acoperiți — pururea.

Sunt mai la vale cataracte admirabile, între cari cea dintăiu Tarpatak — Kohlbachsthal, — care șerpuește dela o înălțime de 1408 m.

Pădurile de brazi sunt în mare parte în regia statului. Pădurile sunt în parte târșite, dar nu mult timp stau așa, pentrucă statul se îngrijește să fie din nou sădite. În anul trecut a cumpărat statul Csorbató cu o mare estindere de păduri dela Szentiványi, ea și aici, ca la Tatra-Lomnița și Tatrafüred să promită singuraticilor clădiri de vile pompoase.

Scopul statului e: cu timpul să fie un șir de vile dela Lomniț până la Csorbató, o estindere de 25 klm. De altmintelea această proprietate a statului e dată în arândă pe 30 de ani unei societăți bavareză-franceză, așa numită „Wagon-Lits” contractual, fiind că această societate vrea să elădească clădiri în preț de 2 milioane coroane.

Csorbató — lacul csorba — e oval pe o înălțime de 1387 m. și de extensiune de 20 hectare 21 jug. catastr. Temperatura apei cristaline în vara cea mai caldă e de 20 gr. C. Afunzimea apei e de 20.7 m. Acest loc e rămășița unui gletscher, câmp de ghiață, care cu timpul topindu-se a format lacul de astăzi. Aerul e foarte curat, clima e foarte sănătoasă în jurul acestui lac, pagubă însă, că și aici traiul e foarte scump. De asupra lacului Csorba cale de 1 1/2 ora

pedestru e un alt lac, numit Pograd la înălțime de 1513 m. cu o estensiune de 6.8 hectare, un dinte cele mai frumoase în întreagă Tatra. Aici lin cristalină și închisă verzia e băgată în peșteri.

Acest loc e unul dintre cele mai des cercetate locuri ale Tatrei. Aici precum și în Tatra-Lomnița se învârtesc mai des turiștii nemți, și și cehii din străinătate.

Dobșina, o comunitate în comit. Gömör depărtare de 30 klm. dela stațiunea Pograd-Felra va să zică cale de 4 1/2 ore cu trăsura.

Pe teritoriul comit. Dobșina, în valea „Szentiványi” se află muntele așa numit „Ducea” cu peștera de ghiață, la o înălțime de 969.5 m. Această peșteră e unică în felul său, cu o estensiune de 8874 m. cub, din care acoperită cu ghiață 7171 m. cub. În interiorul peșterii în deosebite formațiuni se află o masă de ghiață în totalitate de 1703 m. cub.

Dela gura peșterii te scobori pe trepte pe jos 130 metri în mai multe despărțăminte admirând diferitele formațiuni de ghiață în chip de cataracte, trunchiu de arbore, perdea, padina luciu de patinat, sloiuri uriașe și așa mai departe. Temperatura peșterii e dela 5 până la 9°C vara pe lângă temperatura externă de 25.5 C.

Deasupra peșterii se înalță pădurea voadă de brazi — uriași, precum și culine cu iarbă bogată.

Și acest loc admirabil e des vizitat de străini mai vărtos de nemții setoși a studia tainele naturii.

Primește străngeri de mână dela al tău țară

Dumitrache.

mai multor referenți spre studiere. Până acum nu ni s'a retras raportele cu părerea juriștilor. Comitetul se va ocupa și în viitor de chestiunea aceasta și îndată ce va fi în măsură să compună acest conspect de piese, îl va pune în uzul trupelor de diletanți. Dar de acum încolo anticipa părerea, că puține piese se vor găsi.

Comitetul în vederea satisfacerii trebuințelor noastre de împrejurările vieții noastre, precum și în vederea realizării postulatelor depuse în planul de acțiune al societății, a creat anul acesta două burse de câte 1200 cor. una pentru pregătirea unei puteri în tragedii și drame și anul următor pregătirea unui actor comic. În scopul de a se constata talentul concurenților Comitetul a cerut ca toți aceia, cari doresc a reflecta la aceste burse, să se prezente aici la Sibiu în aceste zile, pentru a se supune ca un fet de concurs public cu declamații și reprezentări de roluri din piese dramatice.

Cu regret trebuie să comunicăm la acest loc, că Societatea n'a fost cu noroc cu primul său bursier. Jertfele însemnate, ce a pus până acum la lucru calitatea acestei puteri, ce avea să aducă și organizeze mișcarea teatrală dela noi, în scopul pregătirii terenului pentru viitorul nostru, nu și au adus roade așteptate.

Comitetul în toamna anului trecut găsisse cu ușurință a trimite pe bursierul Societății la București. În decursul anului 1904/5 să joace teatru pe scena teatrului național spre a se deprinde cu rolul pe scenă și spre a cunoaște toată tehnica teatrului. În scopul de a i-se realiza această dorință comitetul se adresase cu o rugare și la directorul teatrului național, cătră dl. Ștefan Bărsan. Bursierul nostru dl. Bărsan s'a reîntors la Crăciun din București, hotărât să nu se mai ducă îndărăt. Pe scena teatrului n'a putut și nici-o dată, din cauză, conform raportului nostru — că în mai tot timpul, cât a stat la București, la teatrul național se jneau mai numai comedii, în care n'a putut lua roluri, iar celelalte puține piese, din domeniul dramei și tragediei, n'a putut ajunge.

În urma aceasta comitetul a însărcinat pe dl. Bărsan, ca în restul de timp până la sfârșitul anului să se îngrijescă de aranjarea reprezentațiilor teatrale în asociere cu trupe de diletanți, și în urma experiențelor câștigate să compună un plan de acțiune, care să desemneze terenul său de activitate în vederea organizării și conducerii mișcării teatrale și a activității d-sale din viitor.

Bursierul nostru dl. Z. Bărsan, drept răspuns la însărcinarea dată, declară în scris, că neavând mijloc de a lucra în sensul impus de dispozițiile societății, nu se poate pune în serviciul acesteia. Surprinderea comitetului i-a fost cu atât mai mare, cu cât legase cele mai bune speranțe de primul bursier al societății, un talent artistic pronunțat.

Dar în fața declarației date în scris, comitetul s'a văzut cu regrete silit, a primi dimisiunea bursierului Z. Bărsan și a l'absolva în fața lui dispozițiilor din planul de acțiune literară, cap. I. §. 7. alineatul ultim, de obligamentul față de societate, dar se înțelege numai cu rezerva pusă în acel §.

*

Comitetul central al Asociației pentru literatură și cultura poporului român, s'a adresat la comitetul societății, cu rugarea de a lua în sarcina societății noastre cheltuielile împreunate pentru instalarea unei scene stabile și înzestrarea ei cu cele necesare pentru teatru, în sala festivă a muzeului național.

De oare-ce suma cerută pentru acest scop ridică la o cifră însemnată, comitetul a fost în fața unei situații dificile. Era vorba: să rezolve comitetul rezolvă acea cerere, or trebuia să convoace o adunare generală extraordinară? sau să învedere împrejurarea extraordinară, ce însoțită această afacere, precum și importanța urgența cauzei și a desideratului Asociației noastre, comitetul a căzut de acord a rezolvă cererea comitetului Asociației sub rezerva aprobării ulterioare a adunării generale, enunțând însă îndată, că acest pas al său să nu formeze cas precedentă pentru viitor.

În urma aceasta comitetul societății d-stră cerind motivele aduse de comitetul central al Asociației pe lângă cererea sa, a decis, să vină în ajutor societății culturale suror, la îndeplinirea operei morale, ce se pusese în curs, cu atât mai vărtos, că ridicarea unei scene stabile

în sala festivă a muzeului național, în un centru ca Sibiu, e în adevăr merită a contribui la dezvoltarea artei dramatice. Pentru acoperirea cheltuielilor reclamate de trebuințele pentru instalarea scenei și procurarea obiectelor de scenărie Comitetul, în baza indicațiilor de vise și planurilor prezentate de comitetul Asociației, a votat suma de 6000 coroane, pe care o a și pus apoi, când a fost nevoie de ea, la dispoziția comitetului Asociației.

În considerarea, că jertfa aceasta s'a depus în folosul dezvoltării artei dramatice conduse tot de o societate culturală românească comitetul a ținut de bine a declara, că societatea noastră nu reflectează la nici un drept de proprietate asupra acelei scene, ci numai la acel favor, că în cazuri, când societatea noastră ar avea trebuință de această sală și scenă pentru scopuri culturale și artistice, să i-se pună la dispoziție de cătră comitetul Asociației.

Tot la aceea ocazie a primit Comitetul și invitația, ce i-se adresase de Comitetul Asociației, de a ținea adunarea generală din acest an în Sibiu, renunțând pentru acum la Reșița, unde fuseserăm invitați în anul trecut.

Ne mai permițem a vă comunica, că Comitetul a cumpărat anul acesta manuscrisul original al operetei „Craiu nou“ al fericitului Ciprian Porumbescu, împreună cu dreptul de reprezentare al acelei piese, pentru suma de 500 cor. Sora fericitului autor: Ioanna Mărioara măritată L. Rațiu ne-a arătat, că voeste să vândă acel manuscris societății noastre, că să rămână aici în Transilvania, unde a fost creată opereta cuprinsă în el. Comitetul în vederea asigurării manuscrisului cu „Craiu nou“, care constituie o lucrare de preț în literatura muzicală dela noi, a decis să cumpere acea operetă.

Societatea a numărat anul acesta: 109 membri fondatori — 75 vii și 34 morți —, 105 ordinari pe viață — 79 în viață și 26 morți —, 183 membri ordinari, cu taxe anuale și 127 membri ajutători.

Și acum trebuie să dăm expresiune durerii noastre, că avem atât de puțin membri ordinari, când numărul clasei noastre culte și a fruntașilor țărani dela sate este azi atât de mare. Și apoi în deosebi trebuie să ne doară inima, când vedem, că membri înscriși cu ocaziunea așunării generale, cei mai mulți sunt numai de ocazie. căci deja anul următor nu-și mai achită taxa. Sperăm însă, că sârbătoarea românească, ce se dă acum în Sibiu și exemplul din Brad, vor constitui un început mai fericit în privința aceasta.

Membri fondatori și pe viață înscriși în anul trecut sunt:

a) fondatori:

1. Ioan Papp, episcopul gr. or. al Aradului.
2. Crișana, Institut de economii în Brad.
3. Dr. I. Papp, avocat
4. Vetur. Dr. Papp n. Bontescu " "
5. A. Draia, cassar la Crișana " "
6. Iuliu I. Comșa, preot în Crăciunești.
7. Iuliu Br. Hod și, dir. Patriei, în Blaj.
8. Dr. George Dobrin, avocat în Lugos.
9. Dr. Aurel Grozda, avocat în Buteni.
10. Victor Popovici, preot în B.-Ciaba.
11. Dr. Mihail Marcus, avocat în B.-Gyula.

b) pe viață.

1. Vasile Damian, protopresbiter în Brad.
2. Dr. Pavel Opreșă, directoru gim. " "
3. Eugenia Dr. Opreșă, soție de dir. " "
4. Dr. Ioan Radu, profesor gim. " "
5. Petru Rimbaș, preot " "
6. Ecaterina Rusu născută Paticio " "
7. Sofia Cătean, proprietară " "
8. Ioan Cătean comerciant " "
9. Nicolae Obădău comerciant " "
10. Ioan Stanciu " "
11. Dr. Valeriu Căndrea, pretor " "
12. Ioan German învățător " "
13. Romul Coțoiu, comerciant în Baia de-Criș.
14. Dionisia Sida, notar în Băița.
15. Zărândana, Inst. de cred. și econ. în Băița.
16. Leliția Draia soție de cassar, în Brad.
17. Nicolae Popp, preot în Orminda.
18. Savu Stănilă, preot în Ribița.
19. Aron, Roman, preot în Luncoiul-superior.
20. Cornel Condor preot în Călățele.
21. Dr. Andreiu Popp avocat în B.-Hunyad.

Diplomele încă nu s'au putut elibera pe sama membrilor sus amintite, din cauză, că s'au epuizat blanchetele și până acum n'am fost în

stare a procura altele nouă. După diferite încercări ne-am adresat cătră apreciatul nostru pictor Dl. Octavian Smigeiski, fiindcă țineam, ca în dogmele noastre să se remarcheze caracterul artei noastre românești din această țară. Dl. Smigeiski ne-a și promis că ne va lucra un model, îndată ce va dispune de timpul necesar.

În anul trecut am avut durerea a lua la cunoștință moartea membrilor.

1. Ath. Cămponeanu, judecător de tablă în pens. în fundator
2. Dr. George Lazar, avocat, membru pe viață.
3. Goldschmidt, fabricant, membru ordinar și
4. Dr. Eug. Șimonca, avocat membru ordinar.

În fine rugăm pe onorata adunare generală, să binevoiască a lua la cunoștință cele comunicate în acest raport și în special a admite următoarele propuneri:

1. A aproba votarea ajutorului de 6000 cor. pe sama Asociației pentru literatura și cultura poporului român în scopul instalării scenei și procurării obiectelor de scenărie din sala festivă a casei naționale.

2. A lua la cunoștință cumpărarea manuscrisului original cu opereta: „Craiu nou“ de Ciprian Porumbescu, împreună cu dreptul de reprezentare a acestei operete.

3. A lua la cunoștință dispozițiile comitetului luate cu privire la rezolvarea chestiunii bursei ajutoarelor și a premiilor.

4. A primi întregirea dispozițiilor din planul de acțiune, cu cele două hotărâri ale comitetului, amintite mai sus.

5. A exprima mulțumita onoratei direcțiuni a institutului de credit și economii „Albina“ pentru păstrarea gratuită în anuarul al VIII., de pe anul 1903/4, a apărut de sub presă, în vara aceasta, constituind un volum de 13 coale tipar, și s'a și împărțit tuturor membrilor societății, fondatori, pe viață și ordinari, redacțiunilor de ziare și reviste și societăților culturale din patrie.

Și în acest anuar s'a publicat o dare de samă anunțată despre mișcarea teatrală dela noi, din 1904, scrisă de secretarul societății. În această dare de samă s'au consemnat toate reprezentațiile teatrale aranjate în diferitele ținuturi de diletanți români împărțite după comitate. La urmă se dă și o consemnare alfabetică a comunelor, în cari s'au aranjat reprezentații teatrale în anul 1904. Conform cu datele publicate se constată, că mișcarea teatrală la noi e în continuu progres. S'au consemnat 186 de reprezentații cu 7 mai multe decât în 1903. Diletanții s'au folosit 124 diferite piese dramatice, — un spor de 10 piese față de anul 1903. În 131 de comune și orașe s'au dat reprezentații teatrale în 1904, cu 14 mai multe decât 1903, deposit a averii Societății.

6. A exprimat durerea pentru pierderea membrilor reposedați în anul 1904/5.

7. A censura socotelile și rapoartele de cassă de pe anul 1904/5 și găsindu-le corecte a le adopte.

8. A da comitetului absolutul pentru chestiunea anului 1904/5

9. A admite budgetul prezentat de comitet, pentru 1905/6.

Brașov, din ședința comitetului Societății pentru fond de teatru român, ținută la 5 August, și 1905.

Virgil Onițiu,
v-pres.

Dr. Iosif Blaga,
secretar.

Dr. G. Dobrin referentul comisiunii pentru esaminarea raportului general ia apoi cuvântul.

Comentează activitatea comitetului și propune să se ia cu plăcere la cunoștință raportul.

Adunarea îl primește în discuțiune generală drept bază pentru discuția specială. În discuția specială adunarea generală la recomandarea comisiunii primește următoarele propuneri ale comitetului:

a) votează cu plăcere ajutorul de 600 cor. pe seama «Asociației» în scopul instalării și procurării obiectelor de scenărie din sala festivă a Muzeului național;

b) se ia la cunoștință cumpărarea ope-

retele «Craiu nou» de C. Porumbescu, cu drept de proprietate asupra ei și anume: cu dreptul exclusiv de reprezentare și dreptul exclusiv de editare a acestei operele:

c) se aproba măsurile luate de comitet cu privire la burse, la ajutoare și la premii cu adaosul, că până la elaborarea unui plan special, în cadrele planului de acțiune să nu mai creeze nici acordare de burse noi;

d) se exprimă mulțumită institutului «Albina» pentru păstrarea gratuită în deposit a averii societății;

e) se dă expresiune prin sculare condolențelor pentru membrii decedați în anul trecut;

f) comitetul se îndrumă mai departe în chestiunea fonografului, e ori ba cu puțină acvirarea unui fonograf bun, propriu al societății pentru fixarea și adunarea melodiilor populare și mai ales să compună preliminarul speselor, ce ni-le-ar impune un astfel de fonograf și manipularea aceluia;

g) se dă absolut comitetului pentru anul de gestiune 1904/5 și se votează mulțumită;

h) se exprimă mulțumită comitetului pentru publicarea Anuarului, care după forma și conținutul său valoros, servește în mare măsură scopurile societății în toată privința. Ear cu privire la biografiile membrilor fondatori, recomandă a nu folosi de izvor principal datele autobiografice.

Urmează raportul *cassariatului*.

Cassarul Dr. Nicolae *Vecerdea* citește raportul. Din el se constată, că averea actuală a Societății este de 365,079.73 cor. Bugetul pe anul viitor prevede la intrate 24,000 cor., la cheltuieli 6700 cor.

Comitetul prin raportorul său Arion *Pop* propune absolut pe sama cassarului.

Adunarea generală primește.

Urmează raportul *comisiunii pentru înscrierea de membrii noui*.

Raportorul Dr. Elie Cristea citește următorii noi înscriși:

Fundatori: «Albina» institut de credit Sibiu, Alexandru *Lebu*, mare proprietar.

Pe viață: Nicolae *Florescu*, proprietar Ighiu, Dr. Elie *Beu*, medic, Sibiu, Cornel *Popescu*, preot, Deva, Partenie *Cozma*, directorul «Albinet», Ioan de *Preda*, avocat Sibiu, Traian *Oprea*, paroch, Moldova-nouă, Dr. R. *Roșca*, director Sibiu, Dr. Elie *Dăianu*, protopop Cluj, Alexe *Pocol de Loznanare*, Baia-mare, Avram *Corcea*, preot, Coșten, Alesandru *Breban*, preot, Baia-mare.

Terminându-se cu aceasta ordinea de zi, președintele Ioan *Vulcan* încheie întreburile însufleșite ședința.

*

După amiază la 3 oare se vor reprezenta din nou scenele etnografice, cari au plăcut așa de mult.

Seara se va reprezenta în teatrul din loc «Fântâna Blanduziei» sub îngrijirea artistului dramatic Z. Bârsan, care va juca rolul din *Horatius*.

Din partea Teatrului Național din București a fost trimisă dșoara Mărioara *Voiulescu*, care-și va da grațiosul concurs la reprezentațiile, ce se vor da Vineri în teatrul german din localitate.

La Sibiu.

Toată românimea, zilele acestea, e o parte cu trupul, și întregă cu sufletul la Sibiu.

Sibiul e, astăzi, farul, din carele se revărsă o lumină albă, caldă și fecundă peste semioția românească de pretutindeni.

La Sibiu, Românii, într'un cuget și o simțire, sărbătorească hărnicia neamului lor în trecut și nădeidile lui în viitor.

Și în zadar cad asupra Sibiului privirile posomorâte ale vrăjmașilor de veacuri ai poporului românesc din cele patru unghiuri ale Europei. Ele nu-l vor putea întuneca strălucirea, nici turbura frățeasca bucurie, care-i deschide casele pentru oaspeți. Cel mult, cu o mișcare de milă nu și de dispreț — acele priviri îl vor face să rostească arzătorul vers al lui Dante:

Non ragioniam di lor, ma guarda e passa...

Ce se petrece la Sibiu? Acolo, e un vechiu așezământ românesc cultural purtând foarte modesta numire de: *Asociația pentru literatură și cultura poporului român*. Foarte modestă, zic, de oare ce o „Asociație“ nu are nimica pompos în sine, ci arată atâta, că niște „puțin buni“ — siliți de o mare nevoie sufletească, luminați de cunoștința unei mari datorii naționale — s'au adunat, ca să „poată mult împreună“ — cum spunea, într'un clasic vers lapidar Iancu Văcărescu.

Și acea „Asociație“, lucrează, fără sgomot de aproape cinci-zeci de ani. Ea s'a închinat de cătră Românii fruntași „de dincolo“ cari au uitat, ca printr'o dumnezească vorbire, cum a fost a lui Saul pe calea Damascului, că unii se mărturisiau din botez, *ortodoxi*, iar alții, așijderea din botez, *romano catolici*... O deosebite, pe care acum două sute și cinci ani, un iscusit dub ieseuitic, al Ungurului Baranyai, a izbutit să o sufle printre Românii transcarpatini, care a frământat mult pe Românii din partea locului, dar care, totu-și, în zilele de grea cumpănă, s'a vădit neputincioasă a supune Geniul dacoromanității noastre.

Zic „noastre“, pentru că noi, ceștia din România liberă, nici odată nu am ținut samă de ea, nici mai în toate împrejurările, nu am știut, dacă Românul *cutare* „de dincolo“ *unit* e sau *neunit*... Cum, oare, eram noi, cei de dincoace, să ne preocupăm, de atare, contingent, când frații transilvani și bănățeni ei înși-și nu se mai gândeau la ea în însemnatele lor momente istorice? Par'că Ungurii *catolici* țineau seamă de confesiunea Românilor, când îi asuprau.

Și ce lucrează „Asociația“ acea, fără sgomot, de aproape cinci-zeci de ani? Scopul ei e simplu, mare și... tare greu de urmărit, în ținuturile de sub Coroana Sfântului Ștefan: *imitarea poporului român de acolo prin cultură*.

Mijloacele spre a se ajunge la țelul acela ideal sunt iară-și „simple“ — în ordinea speculațiunii filosofice vorbind: *școale românești populare* preste tot locul, unde trebuiau. Ar fi venit apoi: o cultură *literară* intensivă; organizațiuni *artistice*; întocmiri *industriale*; așezăminte *finanțiare*.

Câte oare din toate aceste — și din altele, din ele izvorind, pe ele altoindu-se, făptuitu-sau în cinci-zeci de ani?

Din toate câte-ceva... Pas de le fă pe toate, când zidurile acestei uriașe clădiri culturale, ca par'că sguđuite mereu de „a pizmei răutate“ — cum cântă, îndurerat, Mureșianu — mereu, de cinci-zeci de ani încoace, se surpă, noaptea... Și ele, vai! se dărâmă nu numai de pizmașă răutate a dușmanilor firești, ci și de zizania cea nefirească dintre frați. Căci aci e locul să ne amintim de vorba străbunului nostru Horatius, dintr'o Epistula:

Iliacos intra muros peccatur et extra...

Totuși, multe — din acele „din toate câte ceva“ s'au făcut. Ceeea-ce dovedește, cât de răzbitoare-i vrednicia Românului când, hotărît, el se pune pe muncă.

Și spre a se învedera izbânda putincioasă a îndărătniceii acesteia stăruințe — a acestui labor improbus — s'a plănuit așa numita *Expoziție din Sibiu*...

La ea aleargă Românii de prin toate cîmburile lor, unde sălășluiesc de veacuri. Se duc să vadă: inaugurarea unui Muzeu etnografic și a unui Palat Național — un templu al Artelor și al științelor — înnoșirea Catedralei metropolitane românești ortodoxe... și să asiste la felurite reprezentațiuni artistice culturale date de număroase societăți. Dar se duc mai ales spre a documenta înaintea lumii civilizate so-

lidaritatea românimit, puterile ei de viață pre ziua cine mai știe căror ev nimente.

Și nici un prilej nu a sosit mai la vreme de cât această Expoziție din Sibiu spre ținea sus inimile Românilor, cari tocmai acum bat mai tare peste Dunăre, peste Prut, ca între Tisa și Marea Neagră...

Secolul

Pau

Evenimentele din Rusia

— Ce-i cu pacea? —

Se zice, că pace se va încheia bună seamă. Japonia e adevărat în timpul urmă cu mult mai îngăduitoare. Nu vrea fie despăgubită de cheltuielile război, dar ca ca Rusia să cumpere dela ea insula Sakhalin cu un preț tocmai așa de mare, ca să fac cheltuielile, ce le-au avut Japonizii în războiul.

Intr'aceea în Rusia neliniștea și turburările cresc. Oamenii nu-s mulțumiți, constituția, ce a dat-o țarul pain mamei lui său, al cărui cuprins îl publicăm în la vale:

Manifestul țarului.

Petersburg, 6 August

Iată textul manifestului țarului dat Peterhoff cu data de azi, pentru instituirea adunării naționale a imperiului:

Imperiul rusesc s'a format și întărit prin solidaritatea nestrămutată dintre țar și popor și țar și țar.

Țar și popor a constituit marea forță morală, care a creat Rusia în cursul veacurilor, arând-o contra tuturor nenorocirilor și contra tuturor atacurilor și constituie până acum cheia unității, a independenței, a integrității, a bunăstării materiale și a dezvoltării culturale a Rusiei atât în prezent cât și în viitor.

Ne-am gândit dar să facem să conecordăm stituațiunile publice alese cu autoritățile guvernamentale pentru a face să dispară neînțelegeri care domnește și care a avut o influență atât de dezastruoasă asupra cursului normal al statului. Țării autoerați, strămoșii noștri, s'au gândit încet la aceasta. A venit vremea să aducem îndeplinire bunele lor intențiuni și să chemăm toți aleși întregei Rusii să ia o parte conștientă și activă la elaborarea legilor, dând în acest scop instituțiunilor superioare ale statului un corp consultativ special însărcinat cu elaborarea preliminară și cu discuțiunea bugetelor. De aceea, respectând legea fundamentală asupra conservării puterii autoerate, am găsit de cuviință să înțelegem o adunare națională, întinzând beneficiul acestei legi asupra imperiului întreg cu singure excepțiuni necesare pentru unele regiuni, cari s'au găsi în situație specială.

Am ordonat ministrului de interne să prezinte îndată aprobării noastre regulamentul pentru alegerea acestei adunări numită Gosudarvennaia Duma, astfel că deputații celor 50 guvernăminte și ai provinciei militare a donau să se poată întruni cel mai târziu în cursul lunii Ianuarie 1906.

Avem încrederea, că toată populațiunea noastră mată acum a lua parte la lucrările legislative ale guvernului se va arăta demnă față de Rusia întregă, de încrederea imperială, prin care a fost invitată să coopereze la această mare operă și în perfectă armonie cu celelalte instituțiuni și autorități ale imperialului instituite de noi, vor lucra pentru binele mamei noastre comune Rusia, pentru întărirea unității, siguranței și măririi imperiului precum și pentru liniștea și propășirea poporului.

Nădăduim, că cu ajutorul Dumnezeuului tot puternic, cu sforțările întrunite ale tuturor fiilor ei Rusia va eși învingătoare din încercările grele prin care trece acum, făcând să renască astfel puterea mărire și gloria istoriei sale milenare.

Dat în Peterhof în ziua de 6/19 August.

Legea pentru constituirea Dumei.

Petersburg, 6 August.

Legea pentru constituirea Dumei: Se institue o instituțiune a statului numită *parlament* sau *Duma* pentru a coopera la luarea prealabilă a legilor, cari conform legile fundamentale trec prin consiliul imperiului și supuse sanțiunei supreme a Țarului.

Duma va fi compusă din membrii aleși de țărănimea imperiului pe un termen de cinci ani și al alegerilor stabilite în regulamentul al alegerilor pentru Duma. Această adunare are în ședință plenară și în secțiuni. Ședințele Dumei prezintă împăratului rapoarte și lucrările. Membrii Dumei se bucură de libertate a opiniilor lor în discuțiunile și deliberările ei. Ei nu pot fi privați de libertate, decât din ordinul puterii judecătorești și nu pot fi arestați. Ei primesc dela Țar în timpul sesiunei zece ruble pe zi. Ministrul nu poate fi membru al Dumei; dar au dreptul să participe la ședințele ei și să dea explicațiunile necesare. Fie personal, fie prin funcționarii sunt obligați a pune la dispozițiunea Dumei toate amănuntele cerute de ea. Duma are dreptul să:

1. Toate chestiunile privitoare la editarea de noi, la modificarea sau suspendarea vreunor sau abrogarea legilor existente, precum și a decretelor.
2. Budgetele ministerelor și budgetele impozitelor precum și toate chestiunile în legătură cu acestea.
3. Controlează aplicarea budgetului impozitelor.
4. Chestiunile privitoare la înstrăinarea ori dobândirea bunurilor ale statului.
5. Chestiunile, cari privesc liniile ferate ale statului.
6. Cererile de întemeiere a societăților pe care, pentru cari ar cere concesiuni dela stat.
7. Toate chestiunile supuse deliberărilor ei în cazuri speciale.

Afară de aceasta Duma are dreptul să prezinte și să adopte proiecte de legi existente. Aceste proiecte nu pot fi contrare legilor fundamentale ale statului. Duma are dreptul să ceară miniștrilor de resort amănunte și explicațiuni asupra actelor săvârșite de funcționarii vindeci și să se ocupe Duma vor fi discutate mai întâi în secțiuni și apoi în ședință publică. În cazurile vre-un membru al Dumei ar turbura ordinea ședințelor, el poate fi exclus vremelnic din ședințele adunării.

Publicul nu poate asista la ședințele secrete.

Președintele are dreptul să autorizeze pușcașii să asiste la dezbaterile din ședințele secrete, afară de cele, cari vor fi declarate în secrete. Câte un singur reprezentant de fiecare ziar este admis la dezbaterile publice. Dezbaterile vor fi stenografiate de stenografi, cari vor fi jurământ, iar dările de seamă vor fi pușcate în ziare, după ce vor fi aprobate de președintele adunării.

Proiectele Dumei discutate de ea vor fi supuse aprobării consiliului imperiului, care după ce va cerceta va referi Țarului.

Proiectele respinse de Dumă cu două treimi din voturile trimise din nou la miniștrii competenți să se cerceteze. Dacă Țarul consimte, aceste proiecte vor fi aduse din nou în discuția Dumei. Proiectele pentru modificarea legilor în vigoare vor fi discutate de Dumă și de președintele ei. Dacă propunerea este semnată de 30 membri, președintele o propune de drept secțiunilor prezintând în același timp exemplar ministrului de război. În cazul, când este în disacord cu miniștrii asupra unui proiect, care este însă admis de Duma în ședință plenară, atunci proiectul va fi prezentat consiliului de stat, care la rândul său îl va referi Țarului. Dacă Țarul admite, ca discuția să continue, atunci miniștrii de resort este însărcinat cu elaborarea unui proiect definitiv.

Petersburg, 6 August.

Regulamentul pentru efectuarea alegerilor Dumei cuprinde dispozițiunile următoare:

și apoi în orașele următoare: Petersburg, Moscova, Baku, Astrahan, Varșovia, Vilna, Voroneș, Ecaterinosaw, Irkutsk, Kazan, Kiew, Kisinew, Kusk, Loda, Nijninnowgorod, Odesa, Orel, Riga, Rostow pe Don, Somare, Saratow, Takent, Tiflis, Tula, Kharkow, Yarosiew în Polonia, Siberia, Caucazia, Turkestan și alte câte-va provincii.

Alegerile se vor face după regulamente speciale, iar numărul membrilor de ales din fiecare provincie sau oraș va fi stabilit de asemenea prin regulamentul.

Numărul total al membrilor va fi de 412, dintre cari 28 aleși de orașe. Alegerile se vor face de către colegii electorale compuse astfel: 1) proprietarii funciari, 2) alegătorii de orașe și 3) alegătorii de sate prin delegație.

Numărul total al alegătorilor va fi indicat în tablouri speciale.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 25 August 1905.

— **Românii Macedonenii și Andreiu Șaguna.** Azi, Mercuri, Românii Macedonenii Drul **Leonte** președintele societății de cultură română și **V. Diamandi** profesor în Salonic, **Corata**, stud. și profesorul **Droc** din **Giurgiu** au fost în Reșinar, unde au depus o coroană pe mormântul lui Andreiu Șaguna, cu panglicele în tricolor, pe cari era inscripția „**Marelui nostru compatriot Mitropolit Andreiu baron de Șaguna — Românii Macedonenii admirații și recunoscători 10 August 1905.**”

— **Noi bursieri ai Societății de teatru.** La concursul public al Societății de teatru pentru cele două burse a răușit teologul **T. Morariu** pentru tragedia și iuristul **Banușiu** pentru comediă. — Noi, cari cunoaștem talentul ambilor bursieri n'avem decât să ne bucurăm de o așa nimerită alegere.

— **Pușcă nouă.** În Hendon a născut sistemul de pușcă automată, despre care se zice, că e cea mai perfectă dintre toate armele de până acum.

E provăzută cu cinci cartușe, pe cari soldatul le poate descărca în curs de două secunde, umplerea din nou durează iarăși numai două secunde, așa că în restimp de un minut se poate face cu ea 75 de împușcături.

Inventatorul e un norvegian anume **Fidjeland**.

— **Barbarie rusească.** Din Odesa se scrie: Un preot rus a fost înmormântat de viu de către țărani din Svino Krivta în Crimeea. Seceta, care ținea de multă vreme și care a compromis recolta lor s'a atribuit de țărani unui bătrân, care trecea de vrăjitor. O prejudecată veche ordonă, ca rămășițele lui să fie desgroate după miezul nopței, pentru a se da sufletului lui odihnă. În consecință țărani eșiră într-o noapte spre Duminecă în procesiune la cimitir. Băieți și fete mergeau înainte cu făclii și vioară și fluere, cântând cântece de jale. De odată apără preotul Constantin în mijlocul lor. El fu salutat cu respect, pentru că țărani credeau, că a venit să stropească mortul cu aghiazmă. Când preotul îi dojeni pentru purtarea lor barbară și păgânească, ei îl apucară, îl aruncară în mormântul deschis împreună cu rămășițele bătrânului vrăjitor și îl acoperiră cu pământ și cu pietre.

— **Necrolog.** Subscrișiți cu inimă dureroasă aduc la cunoștință tuturor consăngenilor și cunoșcuților trecerea din viața a mult iubitei mamă, soră, bunică, socră și cumnată **Maria Trifar** născ. **Tobias**, văduvă de jude reg. întâmplată în 20 a lunei c. la 5 ore d. a. fiind împărțită cu sf. taine ale muribunzilor, în etate de 53 ani și 22-lea al văduviei, după un morb scurt și greu. Rămășițele pământești ale scumpei noastre defuncte se vor așeza în țimierul gr. cat. din Baia de Criș după ritul gr. cat. în 22 Aug. st. n. la 3 ore d. a. Fie-i țărană ușoară și memoria binecuvântată! Baia de Criș la 20 Aug. 1905. **Silvia Ancean n. Trifan** ca fiică. **Eugenia Crețiu** născ. **Tobias**, **Rozina Tobias**, **Otilia Ognean** născ. **Tobias**, **Octavian Tobias**, **Hortensia Tobias**, ca surori și frate. **Victor Ancean** ca ginere, **Marioara Ancean**, **Victor Ancean**, **Silvia Ancean** ca nepoți. Ioan

Crețiu, **Iosif Ognean**, **Vilma Tobias n. Cornea** ca cumnați și cumnate.

— **Anunț.** Recomandăm cu căldură atelierul de tâmplărie, sculptorie și strungărie al firmei **Ion Cofirlă și fiul** din Oravița, în care se confecționează temple, strane, jeturi, chivoturi, răpizi și tot felul de utenzilii bisericesti cu prețuri moderate și pe lângă garanță desăvârșită.

Invitări și petreceri.

Invitare. Societatea diletantă a tinerilor români din Lipova invită respectuos la concertul, căruia îi premerge comedia într'un act de **Grigorie Mărunțeanu**: „**Biletul de tramvai**” și care se va ține **Luni** în 15/28 August 1905, în sala din grădina Berăriei din loc. Inceputul la 8 oare seara. După concert urmează dans.

ECONOMIE.

Arad, 25 Aug.

Piața din Aradul-nou.

S'au vândut:

850—900 mafi metriche grâu	cor.	7.70—7.90
140—150 " " cucuruz		—
Semnare nominală: secară		7.80—8.00
" " orz		5.80—6.00
" " ovăs		6.30—6.40

Piața din Arad.

S'au vândut: (100 kg.)

580—650 mafi metriche grâu	cor.	17.00—17.40
320—340 " " cucuruz		15.10—15.30
Semnare nominală secară		14.68—14.70
" " orz		14.60—14.80
" " ovăs		13.60—13.80

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Ab. nr. 2184. Postul uumal acela îl poate ocupa, care a învățat meseria. Trebuie să fi învățat și uumal după eliberare poți ocupa postul. Ca să fi învățatcel trebuie cel puțin 6 clase normale, sau 2 clase gimnaziale, reale sau civile.

Redactor responsabil: **Sever Been.**
Editor-proprietar: **George Niehin.**

Stabiliment de hydrotheraphie: Wällischhof

stațiunea de tren și postă **Brunn-Maria-Enzersdorf**, 30 min. departe de Viena.

Arangiamet modern (pe lângă hydrotherapie complectă, băi de soare, de aer, de acid carbonic și electrice, massage, electrizare, gimnastică suedă dietetică individualizată etc).

Prețuri moderate.

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Află aplicare momentan

Un candidat de avocat

român — cu praxă

în cancelaria avocatului **Dr. GAVRIL COSMA, Beiuș** (Belényes).

Doritorii, cari voesc a ocupa acest post să se adreseze la susnumitul.

Annunzi!

Am onoare a aduce la cunoștință că am deschis în
Arad, — strada lemnului (Fa-uteza) — No. 1.
o fabrică de mașini agronomice

sub firma înregistrată la tribunalul comercial

VULCU J. MAXIM

Dispunând de mijloace îndestuitoare și sprijinit pe experiențele mele extinse făcute în

o o **Austrougaria, Germania și America** o o
 mă aflu în plăcuta poziție a produce și servi pe onoratul public
 o o o cu tot felul de mașini agronomice o o o
din material de prima clasă și pe lângă pre-
o—o—o țurile cele mai avantajoase o—o—o

În special fabric. diverse mașini de sămănat, secerat, stărmătoare de cucuruz, mașini de săpat, de tăiat nutreț la vite, ciururi, pluguri (Șeitană), prese de vin, pompe precum și alte articole de pivnițarie și instalațiuni de mori, joagăre și țigărit mîc și marț, după cele mai moderne și mai practice sisteme recunoscute în branșele mașinăriiilor sus numite.

Procur. mijlocind prețurile cele mai avantajoase, mașini de abor și treerătoare, motoare de benzin, petrolen, spirit sau gaz, garantând totdeauna, atât de construcțiunea mașinilor cât și de materialul cel mai bun.

Efectuez totdeauna lucruri de lăcătușerie și tot felul de reparaturi de mașini,

cu prețuri foarte moderate, pe lângă serviciu cinșit
 o—o—o—o—o—o și prompt. o—o—o—o—o—o

INSTITUTUL LUI LÖWY

pentru împrumut de **SACI** și str

recomandă marele magazin de saci și strae bune în orice mărime
 Serviciu prompt și conștientios. — Preturi foarte ieftine

Cel mai bun loc pentru saci și strae bune!
CARTOFI PRIMA cu vagonul
 pentru culnă și sămănt

Löwy Zsigmond

— Temesvár gyárvaros, Fő-uteza 33. sz.

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad.

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSYLVANIA”

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: *Arad, Bichis, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal* și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: ciădiri de tot felul, meblă, mărfuri, produse de câmp ș. a.
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reevizite ș. a. prin spargere;
4. Contra grădinei: grăni, seceră, arz, cucuruz, ovăș, viță (viuea), plante în câmp: cânepă, în, hîmăf, usturoi, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre

Agentura principală în Arad, comună și direct prin

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 399.

123 — 68

Fabrica de metal, aramă, turnătorie de aramă și strungărie

a lui

FRANCISC RUDKOWSKY

Arad, Kiss Ernő-utcza 5 sz.

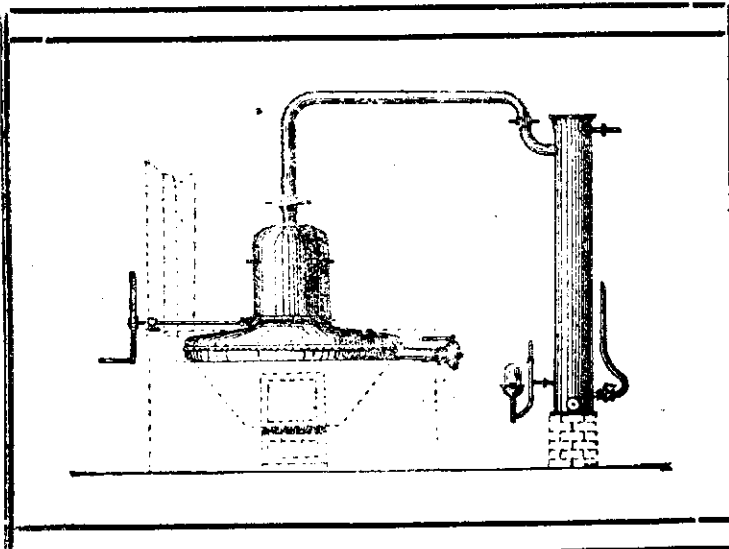
Recomandă pentru sezonul apropiat - cele mai bune

Căldări

- pentru fertul rachului - de prune și alte fructe, comină și pentru fertul cognacului, de mărime regulată, se află în magasi, ori se

o o pregătesc în grabă. o o
 Proiecte și planuri trimite gratis.
 Telefon pentru oraș și comitat

o o o Nr. 437. o o o

Mare asortiment de diferite

Căldări

pentru spălat, o
 o vase de aramă, o
 o sobe de baie

precum și alte obiecte de aramă și metal. Tăvi de aramă de orice mărime, a oi drogerca obiectelor de aceasta specie se efectuează în curină și cu multă băgare de seamă

